

FIȘA DISCIPLINEI

Anul universitar 2020-2021

Anul de studiu 1, semestrul 1

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ	Universitatea din Craiova
1.2. Facultatea	de Teologie Ortodoxă
1.3. Departamentul	de Teologie
1.4. Domeniul de studii	Teologie
1.5. Ciclul de studii	Doctorat, seria 2020-2023
1.6. Programul de studii	

2. Date despre disciplină

2.1. Denumire disciplina	<i>Teologie Dogmatică</i>			2.2. Cod	
2.3. Titularul activității de curs	IPS. Prof. univ. dr. Irineu Ion POPA				
2.4. Titularul activității de seminar	IPS. Prof. univ. dr. Irineu Ion POPA				
2.5. Anul de studiu	I	2.6. Semestrul	I	2.7. Tipul de evaluare (E/C/VP)	E
					2.8. Regimul disciplinei

3. Timpul total estimat

3.1. Număr ore pe săptămână	3	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/laborator	1
3.4. Total ore din planul de învățământ	42	din care: 3.5. curs	28	3.6. seminar/laborator	14
Distribuția fondului de timp de studiu individual					ore
• Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					15
• Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate					15
• Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					20
• Tutoriat					5
• Examinări					2
• Alte activități: activități de cercetare					5

3.7 Total ore studiu individual	86
3.8 Total ore din planul de învățământ	42
3.9 Total ore pe semestru	128
3.10 Numărul de credite	5

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Cunoașterea triadologiei Bisericii Ortodoxe, precum și a principiilor gnoseologice specifice Răsăritului.
4.2. de competențe	Capacități de analiză, sinteză și gândire critică

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	În condițiile limitărilor legislative, ca urmare a pandemiei, pentru participarea la curs, studenții trebuie să aibă sisteme de interconectare: PC, laptop, smartphone etc.
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Sală specială destinată activităților practice

6. Competențe specifice acumulate

Competențe profesionale	1. Utilizarea conceptelor teologice fundamentale în realizarea comunicării învățaturii de credință ortodoxă; 2. Capacitatea de circumscriere a dogmelor răsăritene în contextul istoriei universale; 3. Cunoștințele metodologice necesare alcătuirii unei sinteze doctrinare, filosofice sau de cultură generală; 4. Capacitate de susținere a unui dialog teologie-cultură menit reconfigurării religioase a lumii contemporane.
Competențe transversale	1. Aplică reguli de muncă organizată și eficientă, dobândește atitudini responsabile față de domeniul didactic-științific, pentru valorificarea creativă a propriului potențial, cu respectarea principiilor și a normelor de etică profesională; 2. Culege informații din medii științifice diverse, adaptând și aplicând aceste valori noi propriei doctrine și practici liturgice; 3. Dobândește capacitatea de dialog cu celelalte discipline teologice și ramuri ale științei, în identificarea unei viziuni interdisciplinare, integratoare asupra vieții duhovnicești creștine.

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor specifice acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	1. Însușirea curentelor și noțiunilor specifice pnevmatologiei răsăritene, dintr-o perspectivă cronologică și sistematică; 2. Cunoașterea terminologiei, conceptelor și noțiunilor generale specifice pnevmatologiei răsăritene; 3. Familiarizarea cu operele Sfinților Părinți și ale scriitorilor duhovnicești răsăriteni; 4. Cunoașterea principalelor tendințe în domeniul gnoseologiei răsăritene și a cosmologiei ortodoxe.
7.2 Obiectivele specifice	<u>A. Obiective cognitive</u> 1. Cunoașterea și înțelegerea diferitelor concepte, pnevmatologice și eclesiologice, respectiv a principalelor metode de expunere a învățaturii Bisericii; 2. Formarea capacității de a argumenta interdependențele între învățătura patristică, expresia liturgică a dogmei și teologia contemporană; 3. Formarea capacității de analiza a problemelor cu implicații pentru Tradiția Bisericii. <u>B. Obiective procedurale</u> 1. Utilizarea ordonată a conceptelor și teoriilor specifice Teologiei Dogmatice Ortodoxe; 2. Argumentarea unor puncte de vedere personale în baza unei analize dogmatice; 3. Identificarea unor situații concrete de aplicare a învățaturii răsăritene; 4. Utilizarea unor metode de autoevaluare a propriei activități de învățare.

	C. Obiective atitudinale 1. Respectarea normelor deontologice (a codului deontologic al preotului), fundamentate pe opțiuni valorice explicite; 2. Cooperarea în echipe de lucru pentru rezolvarea diferitelor sarcini de învățare; 3. Utilizarea unor metode specifice de elaborare a unui punct de vedere dogmatic.
--	--

8. Conținuturi

8.1. Curs	Metode de predare	Observații
1. Introducere în pnevmatologia ortodoxă 1.1. Actualitatea temei în spațiul contemporan; 1.2. Relația dintre pnevmatologie și viețuirea creștină.	Prelegere Materiale didactice imprimare	2 ore
2. Pnevmatologia în lumina triadologiei răsăritene 2.1. Theologia și iconomia lui Dumnezeu; 2.2. Distincțiile necesare triadologiei răsăritene; 2.3. Duhul Sfânt și relațiile în Sfânta Treime.	Prelegere Materiale didactice imprimare	2 ore
3. Pnevmatologia în Sfânta Scriptură 3.1. Duhul Sfânt și proorocii; 3.2. Duhul lui Hristos; 3.3. Cincizecimea; 3.4. Duhul Sfânt și inima omului.	Prelegere Materiale didactice imprimare	2 ore
4. Învățătura despre Sfântul Duh până la izbucnirea controverselor Filioque 4.1. Sfântul Duh în scrierile Părinților apostolici; 4.2. Abordarea pnevmatologică de dinainte de Sinodul I Ecumenic; 4.3. Macedonie și mărturia Sinodului II Ecumenic; 4.4. Părinții Capadocieni și pnevmatologia.	Prelegere Materiale didactice imprimare	2 ore
5. Controversa Filioque 5.1. Fer. Augustin și interpretarea Filioque la Sf. Maxim; 5.2. Evoluția controverselor până la Sfântul Fotie; 5.3. Implicațiile soteriologice ale controverselor; 5.4. Doctrina Filioque astăzi.	Prelegere Materiale didactice imprimare	2 ore
6. Energiile necreate: o nouă controversă pnevmatologică? 6.1. Înțelegerea energiilor necreate până la Sf. Ioan Damaschinul; 6.2. Semnificația energiilor necreate la Sf. Grigorie Palama; 6.3. Relația dintre pnevmatologie și energii.	Prelegere Materiale didactice imprimare	2 ore
7. Reforma și pnevmatologia. Receptarea controverselor pnevmatologice în Răsărit 7.1. Misticii medievali și pnevmatologia: Bernard de Clairvaux, Hildegard și Richard; 7.2. Thomas Aquino și Duhul Sfânt; 7.3. Receptarea misticilor medievali și a teologiei tomiste de către Reformă; 7.4. Pnevmatologia: un capitol de hermeneutică scripturistică?	Prelegere Materiale didactice imprimare	2 ore

8. Pnevmatologia în gândirea teologilor apuseni contemporani 8.1. Învățătura despre Sfântul Duh în secolul al nouăsprezecelea; 8.2. Cele trei mișcări penticostale și provocarea contemporană; 8.3. Pnevmatologia la catolici: Yve Congar și Elizabeth A Johnson; 8.4. Pnevmatologia la protestanți: Jurgan Moltman și Wolfhart Pannenberg; 8.5. Pnevmatologia la penticostali: Amos Young.	Prelegere Materiale didactice imprimare	2 ore
9. Pnevmatologia în gândirea teologilor răsăriteni contemporani 9.1. Pnevmatologia părintelui Stăniloae; 9.2. Pnevmatologia lui Nikkos Nissiotis; 9.3. Pnevmatologia lui Vl. Lossky; 9.4. Pnevmatologia în scrierile mitropolitului I. Zizioulas.	Prelegere Materiale didactice imprimare	2 ore
10. Pnevmatologia, știința și creația 10.1 Creația potrivit științelor; 10.2. Relația dintre creație și transfigurare; 10.3. Creația în lumina harului.	Prelegere Materiale didactice imprimare	2 ore
11. Pnevmatologia și hristologia 11.1. Duhul Fiului; 11.2. Întruparea Cuvântului.	Prelegere Materiale didactice imprimare	2 ore
12. Pnevmatologia și eclesiologia 12.1. Duhul Sfânt și granițele Bisericii; 12.2. Caracteristicile Bisericii și pnevmatologia; 12.3. Biserica și creația în lumina harului.	Prelegere Materiale didactice imprimare	2 ore
13. Pnevmatologia și eshatologia 13.1. Împărăția și viața duhovnicească; 13.2. Revărsarea Duhului.	Prelegere Materiale didactice imprimare	2 ore
14. Concluzii	Prelegere Materiale didactice imprimare	2 ore
8.2. Bibliografie orientativă: BAST (ed.), Robert J., <i>The Reformation of Faith in the Context of Late Medieval Theology and Piety</i> , Boston, Brill, 2004. BEELEY, Christopher A., „The Holy Spirit in the Cappadocians: Past and Present”, în <i>Modern Theology</i> , vol. 26 (2010), nr. 1, pp. 90-119. BRADSHAW, David, <i>Aristotel, East and West. Metaphysics and Division of Christendom</i> , Cambridge, Cambridge University Press, 2004. BRECK, pr. prof. John, <i>Sfânta Scriptură în Tradiția Bisericii</i> ² , traducere de Ioana Tămăian, Cluj-Napoca, Editura Patmos, 2008. BRIGGMAN, Anthony, <i>Irenaeus of Lyons and the Theology of the Holy Spirit</i> , Oxford, Oxford University Press, 2012. BUCHIUL (coord.), pr. prof. Ștefan Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol. 1, București, Editura Basilica, 2017. COFFEY, David, „The Palamite Doctrine of God: A New Perspective”, în <i>St. Vladimir's Theological Quarterly</i> , vol. 32 (1988), nr. 3, pp. 329-58. CORBIN, Michel, <i>L'Esprit-Saint chez Basile de Césarée</i> , Paris, Les Éditions du Cerf, 2010. DUNN, James D. G., <i>Baptism in the Holy Spirit. A Re-examination of the New Testament Teaching on the Gift of the Spirit in relation to Pentecostalism today</i> , Philadelphia, Pennsylvania, The Westminster Press, 1977. EVDOKIMOV, prof. Paul, <i>Prezența Duhului Sfânt în Tradiția Ortodoxă</i> , traducere de pr. prof. Vasile		

- Răducă, în coll. *Pnevma*, București, Editura Anastasia, 1995.
- GROPE, Elizabeth Teresa, *Yves Congar's Theology of the Holy Spirit*, Oxford, Oxford University Press, 2004.
- JOHNSON, Elizabeth A, *She Who Is. The Mystery of God in Feminist Theological Discourse*, New York, Crossroad, 1992.
- KARKKAINEN (ed.), Veli-Matti, *Interdisciplinary and Religio-Cultural Discourses on a Spirit-Filled World. Loosing the Spirits*, New York, Plagrave Macmillan, 2013.
- LIBERA, Alain, *Cearta universalilor. De la Platon la sfârșitul Evului Mediu*, traducere de Ilie Gyurcsik și Margareta Gyurcsik, Timișoara, Editura Amarcord, 1998.
- MATSOUKAS, prof. Nikolaos, *Teologia Dogmatică și Simbolică*, vol. 2: *Expunerea credinței ortodoxe în confruntare cu creștinismul occidental*, traducere de Nicușor Deciu, București, Editura Bizantină, 2006.
- MEYENDORFF, pr. prof. John, *O introducere în studiul vieții și operei Sfântului Grigorie Palama*, traducere de Măriuca și Adrian Alexandrescu, București, Editura Nemira, 2014.
- MOLTMAN, Jurgen, *God in Creation*, Londra, SCM Press, 1985.

8.3. Seminar	Metode de predare	Observații
1. Învățătura despre Sfântul Duh în gândirea lui Didim cel Orb	• dialogul;	2 ore
2. Sfântul Ambrozie al Mediolanului și pnevmatologia	• dialogul; • conversația euristică; • dezbateri; • lucrul în grup.	2 ore
3. Tratatul despre Sfântul Duh al Sfântului Vasile cel Mare	• dialogul; • conversația euristică; • dezbateri; • lucrul în grup.	2 ore
4. Sfântul Fotie și Mystagogia Sfântului Duh	• dialogul; • conversația euristică; • dezbateri.	2 ore
5. Pnevmatologia în tratatele Sfântului Grigorie II Cipriotul	• dialogul; • conversația euristică; • dezbateri; • lucrul în grup.	2 ore
6. Refuzul lui Filioque la Sfântul Grigorie Palama	• dialogul; • conversația euristică; • dezbateri; • lucrul în grup; • problematizarea.	2 ore
7. Sfântul Marcu al Efesului și Sinodul de la Ferara-Florența	• dialogul; • conversația euristică; • dezbateri; • lucrul în grup; • problematizarea.	2 ore

Bibliografie:

- TSELENGHIDIS, Dimitrios, *Har și libertate în tradiția patristică a secolului al XIV-lea. Contribuții la soteriologia Bisericii Ortodoxe*, coll. *Patristica*, traducere de pr. Daniel Pupăză, Iași, Editura Doxologia, 2015.
- MEYENDORFF, pr. prof. John, *O introducere în studiul vieții și operei Sfântului Grigorie Palama*, traducere de Măriuca și Adrian Alexandrescu, București, Editura Nemira, 2014.
- LARCHET, Jean Claude, *Teologia energiilor dumnezeiești: de la origini până la Sfântul Ioan Damaschinul*, traducere de Marinela Bojin, București, Editura Basilica, 2018.
- BRADSHAW, David, *Aristotel, East and West. Metaphysics and Division of Christendom*, Cambridge,

Cambridge University Press, 2004.

TORRANCE, Alexis, „Precedents for Palamas' Essence-Energies Theology in the Cappadocian Fathers”, în *Vigiliae Christianae*, vol. 63 (2009), p. 47-70.

COFFEY, David, „The Palamite Doctrine of God: A New Perspective”, în *St. Vladimir's Theological Quarterly*, vol. 32 (1988), nr. 3, p. 329-58.

CORBIN, Michel, *L'Esprit-Saint chez Basile de Césarée*, Paris, Les Éditions du Cerf, 2010.

MATSOUKAS, prof. Nikolaos, *Teologia Dogmatică și Simbolică*, vol. 2: *Expunerea credinței ortodoxe în confruntare cu creștinismul occidental*, traducere de Nicușor Deciu, București, Editura Bizantină, 2006.

PELIKAN, Jaroslav, *Tradiția creștină. O istorie a dezvoltării doctrinei*, vol. 2: *Spiritul creștinătății răsăritene (600-1700)*, traducere de Nicolai Buga, Iași, Editura Polirom, 2005, p. 211-25.

SIECIENSKI, Edward A., *The Filioque. History of a Doctrinal Controversy*, Oxford, Oxford University Press, 2010.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Temele de curs propuse sunt subiecte de actualitate în cercetarea fundamentală și aplicativă din domeniul *Teologie*, disciplina *Teologie Dogmatică*. Tematica disciplinei acoperă conceptele majore relevante pentru aplicațiile specifice și pentru standardele comunității academice de profil. Conținuturile de învățare ajută la aprofundarea temeinică a teologiei, răspunzând, prin aceasta, așteptărilor principalilor angajatori ai absolvenților acestei discipline: structurile ecleziale, structurile de asistență socială și structurile din domeniul educației.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Modul de analiză, sinteză și integrare a informației teoretice	Examen	70%
10.5 Seminar/laborator	Modul de analiză, sinteză și transfer a cunoștințelor teoretice în lucrările de cercetare	Lucrare de cercetare	30%
10.6 Standard minim de performanță:			
Pentru nota 5 (cinci): Utilizarea conceptelor teologice fundamentale în realizarea comunicării învățaturii de credință ortodoxă, respectiv capacitatea de susținere a unui dialog teologie-cultură menit reconfigurării religioase a lumii contemporane.			

Data completării 25.09.2020	Semnătura titularului de curs IPS. Prof univ. dr. Irineu Ion POPA	
	Semnătura titularului de seminar IPS. Prof univ. dr. Irineu Ion POPA	
Data avizării în departament 01.10.2020		Semnătura director de departament